

Modül (öneri) No	138
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Besmele
Modül (Alt konu)	Besmelenin; İnsan- Mevcudat İlişkisine Etkisi
Amaçlar	1. Besmelenin Allah, insan ve mevcudat arasındaki kudsi bir bağ olduğunu söyler. 2. Besmelenin kuvvet, bereket ve rahmet kaynağı olduğunu anlar.
Süre	40 dakika
Seviye	Seviye-2
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	• Kişileştirme: Soyut veya somut kavramların sanki kendilerini anlatıyormuş gibi birinci ağızdan ifade edilmesidir. Metindeki taş, koyun, kök ve yaprak gibi mahlukatın Allah namına hareket etmesini somutlaştırmak amaçlanır. • Boşluk Doldurma: Nedenlerin ve sonuçların açıklanması gereken durumlarda cümlelerin öğrenciler tarafından anlamlı şekilde tamamlanmasıdır. Besmele'nin hayata yansıyan ilkelerini içselleştirmek amaçlanır.
Materyal ve Teknoloji	Kalem, kâğıt, yazı tahtası, tahta kalemi
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Giriş ve Temsilî Hikâye Derse, çölde seyahat eden iki adamın hikayesiyle başlanır. Bir kabile reisinin ismini almanın (Besmele çekmenin) sağladığı emniyet ile mağrur olmanın getirdiği perişanlık kıyaslanır. İnsanın nihayetsiz aczi ile Besmele sayesinde bağlandığı nihayetsiz kudret arasındaki ilişki vurgulanır. Etkinlik-1 Kişileştirme Tahtaya şu kavramlar listelenir: Taş, Koyun, İnek, Keçi, Deve, Kök, Damar, Yaprak. Öğrenciler bu kavramlardan birini seçer ve metindeki "<i>Bismillah der, taşları şakk eder</i>" veya "<i>Bismillah der, süt çeşmesi olur</i>" ifadelerinden ilham alarak kendilerini birinci ağızdan anlatırlar: • Örnek 1: "Ben ipek gibi yumuşak bir köküm. 'Bismillah' derim, Musa'nın (as) asası gibi sert taşları deler geçerim. Çünkü ben kendi adıma değil, Rezzak

	namına hareket ederim." • Örnek 2: "Ben nazenin yeşil bir yaprağım. 'Bismillah' okurum; aylarca şiddetli sıcakta İbrahim (as) gibi ateş saçan hararete karşı yemyeşil ve yaş kalırım." Etkinlik-2 Boşluk Doldurma ve Cümle Oluşturma Tahtaya "<i>Bismillâh ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket...</i>" cümlesi yazılır. Öğrencilerden bu cümleyi merkeze alarak, kendi hayatlarına Besmele ile nasıl bir anlam katacaklarını anlatan 5 adet tamamlama cümlesi yazmaları istenir. • Kalıp: "Bismillâh ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket. Öyle ise," • Öğrenci Çıkarımı: "...ben de her işime O'nun adıyla başlarım, O'nun namına verir, O'nun namına alırım."
Ölçme ve Değerlendirme	İlke Çıkarma (Boşluk Doldurma Üzerinden) Öğrencilerin yazdığı 5 cümle, aynı zamanda onların Besmele'ye dair hayat prensiplerini oluşturur. Yazılan cümleler okunur ve metindeki "<i>Allah namına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız</i>" ölçüsüyle ders sonlandırılır.
İlişkili metinler	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ¹ Birinci Söz Bismillâh her hayrın başıdır. Biz dahi başta ona başlarız. Bil ey nefsim! Şu mübarek kelime İslâm nişanı olduğu gibi, bütün mevcudatın lisan-ı hâliyle vird-i zebânıdır. Bismillâh ne büyük tükenmez bir kuvvet, ne çok bitmez bir bereket olduğunu anlamak istersen, şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle. Şöyle ki: Bedevî Arap çöllerinde seyahat eden adama gerektir ki bir kabile reisinin ismini alsın ve himayesine girsin; tâ şakîlerin şerrinden kurtulup, hâcâtını tedarik edebilsin. Yoksa, tek başıyla, hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı perişan olacaktır. İşte böyle bir seyahat için iki adam sahraya çıkıp gidiyorlar. Onlardan birisi mütevazî idi, diğeri mağrur. Mütevazî bir reisin ismini aldı, mağrur almadı. Alanı her yerde selâmetle gezdi. Bir kâtîü't-tarîka rast gelse, der: "Ben filân reisin

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

ismiyle gezerim.” Şakî defolur, ilişemez. Bir çadıra girse, o nam ile hürmet görür. Öteki mağrur, bütün seyahatinde öyle belâlar çeker ki tarif edilmez. Daima titrer, daima dilencilik ederdi. Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte ey mağrur nefsim, sen o seyyahsın. Şu dünya ise bir çöldür. Aczin ve fakrın hadsizdir. Düşmanın, hâcâtın nihayetsizdir. Madem öyledir, şu sahranın Malik-i Ebedî’si ve Hâkim-i Ezeli’sinin ismini al; tâ bütün kâinatın dilencilüğinden ve her hâdisatın karşısında titremeden kurtulasın.

Evet, bu kelime öyle mübarek bir definedir ki senin nihayetsiz aczin ve fakrın, seni nihayetsiz kudrete, rahmete rabt edip, Kadîr-i Rahîm’in dergâhında aczi, fakrı en makbul bir şefaathî yapar. Evet, bu kelime ile hareket eden, o adama benzer ki: Askere kaydolur. Devlet namına hareket eder. Hiçbir kimseden pervası kalmaz. Kanun namına, devlet namına der. Her işi yapar, her şeye karşı dayanır.

Başta demiştik: Bütün mevcudat lisan-ı hâl ile “Bismillâh” der. Öyle mi?

Evet. Nasıl ki görsen bir tek adam geldi, bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevk etti ve cebren işlerde çalıştırdı. Yakînen bilirsin, o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki o bir askerdir, devlet namına hareket eder, bir padişah kuvvetine istinad eder.

Öyle de, her şey Cenab-ı Hakkın namına hareket eder ki zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler, başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek her bir ağaç “Bismillâh” der; hazine-i rahmet meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor.

Her bir bostan, “Bismillâh” der, matbaha-i kudretten bir kazan olur ki çeşit çeşit pek çok muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor.

Her bir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar “Bismillâh” der, rahmet feyzinden bir süt çeşmesi olur. Bizlere Rezzak namına en latîf, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar.

Her bir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları “Bismillâh” der, sert olan taş ve toprağı deler, geçer. “Allah namına, Rahman namına” der; her şey ona musahhar olur.

Evet, havada dalların intişârı ve meyve vermesi gibi, o sert taş ve topraktaki köklerin kemâl-i sühuletle intişâr etmesi ve

yer altında yemiş vermesi; hem şiddet-i hararete karşı aylarca nazik, yeşil yaprakların yaş kalması, tabiiyyunun ağzına şiddetle tokat vuruyor. Kör olası gözüne parmağını sokuyor. Ve diyor ki: “En güvendiğin salâbet ve hararet dahi emir tahtında hareket ediyorlar ki o ipek gibi yumuşak damarlar, birer asâ-yı Mûsâ (as) gibi, فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ² emrine imtisâl ederek taşları şakk eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince nazenin yapraklar, birer a’zâ-yı İbrahim (as) gibi, ateş saçan hararete karşı, يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا³,

ayetini okuyorlar.”

Madem her şey manen, “Bismillâh” der, Allah namına Allah’ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi, “Bismillâh” demeliyiz. Allah namına vermeliyiz. Allah namına almalıyız. Öyle ise, Allah namına vermeyen gafil insanlardan almamalıyız.

(Sözler, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul-2025, s. 18-19)

Kâinatın heyet-i mecmuasındaki teâvün, tesanüd, teânuk, tecâvübden tezahür eden sikke-i kübra-i ulûhiyettir ki ona bakıyor. بِسْمِ اللَّهِ⁴

...

İkincisi, küre-i arz simasında nebatat ve hayvanatın tedbir ve terbiye ve idaresindeki teşabüh, tenasüb, intizam, insicam, lütuf ve merhametten tezahür eden sikke-i kübra-i rahmaniyettir ki بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ⁵ ona bakıyor.

(Lem’alar, s.183, Yeni Asya Neşriyat, Haziran-2025)

Ve bu hadsiz ihtiyâcât içinde yuvarlanan mahlûkatı terbiye eden, bilbedahe, yine rahmettir. Ve bir ağacın bütün hey’etiyle meyvesine müteveccih olduğu gibi, bütün kâinatı insana müteveccih eden ve her tarafta ona baktıran ve muavenetine koşturan, bilbedahe, rahmettir. Ve bu hadsiz fezayı ve boş ve hâlî âlemi dolduran, nurlandıran ve şenlendiren, bilmüşahede, rahmettir. Ve bu fânî insanı ebede namzet eden ve ezelî ve ebedî bir Zata muhatap ve dost yapan, bilbedahe, rahmettir.

...

Ey insan! Madem rahmet böyle kuvvetli ve câzibedar ve sevimli ve mededkâr bir hakikat-i mahbubedir.

² Asanı taşa vur!” dedik (Bakara Suresi: 60)

³ Ey ateş! Serin ve selâmetli ol (Enbiya Suresi: 69)

⁴ Allah’ın adıyla.

⁵ Dünyada mü’min, kâfir ayırd etmeden rızık verici Rahman olan Allah’ın adıyla

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ de, o hakikate yapış ve vahşet-i mutlakadan ve hadsiz ihtiyâcâtın elemelerinden kurtul. Ve o Sultan-ı Ezel ve Ebed'in tahtına yanaş ve o rahmetin şefkatiyle, şefaatiyle ve şuaâtıyla o Sultana muhatap ve halil ve dost ol.

...

Evet, kâinatın envânını hikmet dairesinde insanın etrafında toplayıp bütün hâcâtına kemâl-i intizam ve inayet ile koşturmak, bilbedahe, iki hâletten birisidir:

Ya kâinatın her bir nev'i kendi kendine insanı tanıyor, ona itaat ediyor, muavenetine koşuyor. Bu ise, yüz derece akıldan uzak olduğu gibi, çok muhalâtı intâc ediyor. İnsan gibi bir âciz-i mutlakta, en kuvvetli bir sultan-ı mutlakın kudreti bulunmak lâzım geliyor.

Veyahut bu kâinatın perdesi arkasında bir Kadîr-i Mutlak'ın ilmi ile bu muavenet oluyor. Demek kâinatın envâi insanı tanıyor değil; belki insanı bilen ve tanıyan, merhamet eden bir Zatın tanınmasının ve bilmesinin delilleridir.

...

Ey insan! Aklını başına al. Hiç mümkün müdür ki bütün envâ-ı mahlûkatı sana müteveccihen muavenet ellerini uzattıran ve senin hâcetlerine “Lebbeyk!” dedirten Zat-ı Zülcelâl seni bilmesin, tanınmasını, görmesin?

Madem seni biliyor, rahmetiyle bildiğini bildiriyor; sen de Onu bil, hürmetle bildiğini bildir. Ve kat'iyen anla ki senin gibi zaif-i mutlak, âciz-i mutlak, fakir-i mutlak, fânî, küçük bir mahlûka koca kâinatı musahhar etmek ve onun imdadına göndermek, elbette hikmet ve inayet ve ilim ve kudreti tazammun eden hakikat-i rahmettir

Lem'alar, s.185, Yeni Asya Neşriyat, Haziran-2025

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ⁶

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁷

⁶ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

⁷ Duaları şu sözlerle sona erer: “Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur” (Yunus Suresi: 10.)